

מאת: רבינו יצחק יצחק

י"ג סיון כ"א

י"ג [לו] י"א אסר ספרו על חבירו (מ) נה (ד) אסור
לנאסר (ז) (ה) ללמוד בו:
י"ג (ח) ה"ה המורר הנאה משופר (מג) נמ [לה] מותר
(מ) לתקוע בו תקיעה של מצוה י המורר הנאה
ממעיון טובל בו מבילה של מצוה בימות הגשמים
אבל לא בימות החמה. (כפול סי' י"ז כ"ו):
י"ד [לש] ה"ה הנורר הנא' מחבירו ונתן לו לולב לצאת
בו על מנת שיחזירט (מד) ביום (מ) שני
ס יצא [מ] אבל ביום ראשון לא יצא (°):

כתוב נחשונה כשאלה שאלה נחשונה על התורה בכל כקר למה אין
אט מנרכים לאחרים תשובה קריאת התורה מוטב ואין מנרכין על המנוח
לאחרים וכו' שאמרו בס"ד כל סיון (ג): ואל תשינו מקריאת התורה ככ"ה שמנרכין
לאחרים דהסח תקנת משה ועזרא הוא ועל התקנת מנרכין למנוחים ולאחרים
ודמנרכים בהלל ומגלה עכ"ל וכו' דאפי' אם היו מנרכים לאחר המנוח לא קשיא
דכין דמנוח בגינת התורה הוא כל יום וכל הלילה ואין עשה שאינו חייב לעסוק
בתורה לא שייך לנכר לאחרים:

י"ג י"ג

י"ג י"ג

מתני' י"ג י"ג
סיון ברכה לפניו יש שבעין ברכה לפניו
ואין סיון ברכה לאחריו: נ"ב לאחרי מא
לאחרי דיק ולרבי יצחק דמברך אדם לאחריו
מאי לאחרי מא ולרב ספא דמברך אדם
לאחרי מא לאחרי מצוה ולבני מקדשא דמברכי ברי דמליק חמיליהו
אש קישו במצוהו ומט לשסוד חקו לאחרי מא לאחרי
דמנוח:

קבלות יצחק ברכות ס"א כ"ב

ומלכ. נכוונה כבי דאפי' נשכוח
לנוס ומנרכי: להפסיק דריס כי אין עליו נאוכה שעה חיוז
כגיית הכורכ מים מאחר דאין הפעור מחמת. שגמרכ כמנוח
אלא מחמת כהנס וערדוהו אין זכ גמר כמנוח רק כפסקה
באמנע כמנוח ואפי' אי כוו מנרכין על המנוח לאחריו
[כגון לבני מערבא כדנקמ נעבי'] אין לנכר אלא כגמר
המנוח ולא כשמשפיק באמנע מחמת אונס וכשי"כ כשמשפיק:
עי' נחור למנוחו אח"כ

י"ג י"ג

דרי' ישעיה וכו' זה שאמרנו שרמשים צריך לברך דוקא לפניו. אבל לאחריו אינו מברך.
ואינו דוכה לברכה היורה שבגמטת יצחק לפניו ולאחריה דהנה כל אחר ואחר נוכר
סונו. אבל רבא אין קצבה לעסוק בתורה שיברך לאחריו.

קבלות יצחק ברכות ס"א כ"ב

אך מלמתי נשנולי הלקט סי' כי שחנח חיל וכתב הר"ר
ישעי ז"ל זה שאמרנו שבמסכים צריך לנכר דוקא
לפני אכל לאחריו אינו מנכר ואינו דומה לברכה בתורה
שנכנסה שמנכר לפני ולאחרי דהסח כל אי' ואחד נומר
מנוחו אכל הכא אין קצבה לעסוק בתורה שיברך לאחריו
עכ"ל זה כדברי כבי דה' שייך נכר נכר לאחריו
גמר מנוח [משפ"כ כנכנסים דכיו גמר מנוח שכרי נך הוא
הקנת חזיל שיהא קורין שנכס או ג' גברי וכן כהנו ג"כ
הרמב"ן ז"ל שם נכנס [שי"ס] אלא דלמנע הוא כל הבורה הזכ
לחלק דנכנסו כיו גמר מנוח וביחוד לא אין צריך אלא נדעת
כיו מערבא דמנרכין על המנוח לאחריו אכל כיון דאין לא
קרייל כוונתו כמש"כ הרשב"א ז"ל בהשוכה כרי' וכדפסק
בשי"ס סי' כ"ט אי"כ נפשוט יוכא כלל דין ברכה לאחריו ומה
שנכנס מנכר לאחריו ע"כ הוא כמש"כ הרשב"א ז"ל משום
דעל תקנה שפיר מנרכין לאחריו, ולמה כוונת רבינו ישעי
ז"ל לנכר נהא דלא מנרכין אחר לימוד התורה שוכה לפי
שאינו גמר מנוח, וזו"ל סובר רבינו ישעי ז"ל כדעת רב האי
גאון ז"ל שהביא הבור בס"י כ"ט דאי רכח מנכר. החלילה
הפולין, ואף שהבור הקשה על זה ע"ש מ"מ אפסר שרבינו
ישעי ז"ל סבר הכי דאי כפי עביר ככני מערבא ויסבור שוכו
כלל ככל הברכה כדעת הרמב"ן ז"ל וסויעתו ולכן האריך
לנכר דמי' נחיה לוכא אפי' רשות לנכר לאחריו משום
שאינו גמר המנוח.

ולפי זה ודאי לא קשה מידי
ונכחיה דסעיף י"א שאסור ללמוד
בספר הנאשר עליו בלאו הכי סברא
שכתבה שם אלא מטעם דכחא דודאי
התורה משמחה לב שכרי אסור
ללמוד בימי אכלו אי"כ לא דמיא הכי
מנוח לנכר מנוח דאמרינן לאו ליכנת ניתנו אלא כזב נמשך כנאה לאדם

הקפאה אסור י"ג

ומדי דברי זכור אכור מה ששמעתי קצת בני ארם טועין מדרך השכל בענין לימוד תורה וכו'
הלומר ומחרש חרושים ושמה ומחנע בלימודו אין זה לימוד התורה כי"כ לשמה כפי מה שהיה
לומר בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תועב והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ומחנע בלימודו הרי
מתעבכ בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה
להיות שש ושמה ומחנע בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהגת מדברי תורה ויאה נעשה
דיבור לתורה. [ועי' פירשי' סנהדרין ג"ה. ד"ה ודבק]. ובזה"ל דכין יצה"ט ובין יצה"ר אינן מתגדלין
אלא מתוך שמחה. יצה"ט מתגדל מתוך שמחה של תורה. ומה"ל דכין יצה"ט ובין יצה"ר אינן מתגדלין
אלא מתוך שמחה. יצה"ט מתגדל מזה בוראי זה הוא עיקר המצוה. ומדינת החלושד לא
לשם מצות הלימוד רק מחמת שיש לו תועב בלימודו הרי זה נקרא לימוד שלא לשמה כהא דאזול מנח
שלא לשם מצוה רק לשם תועב אכילה ובהא אמרו לעולם ינסוק אדם כ"י שלא לשמה שמתוך כ"י. אבל
הלומד לשם מצוה ומחנע בלימודו הרי זה לימוד לשמה וכולו קודש כי גם התועב מצוה:

קבלות יצחק ברכות ס"א כ"ב

ועוד ללמדי דיל דנחמת דעת רבינו ישעי כוא כדעת
שאר פוסקים דלא קרייל ככני מערבא לנכר על גמר
שאר מנוח אלא דחיי' שאני משאר מנוח דיל דנחיה מלכד
שכנרבה היא ברכה המנוח ככל מנוח שנכורכ יש ככ ג"כ
דין ברכה כעין ברכה הכנין חכו ע"ש מש"כ כע"ז בירד
סי' רכ"א סי"ק מי"ג כהא דמבואר נשי"ע שם דכנודר כהא
מחברו יולא בלולבו ש: כמדיר ביריע שני וטעמא משום דמנוח
לאו ליכנות ניתנו סי' ר"ב דכ"ה אי' וז"ל כסעיף י"א שם
מבואר דנאסר ספרו על חבירו אסור חבירו ללמוד בו ומנכר
כע"ז הא דלא אמרינן ככחיה דסעיף י"א נכתור מעטס
דמנוח לאו ליכנות ניתנו משום דדן מלג"י אינו אלא בשאר
מנוח אבל תלמוד תורה כהא מיקרי דמשמחה אה כלל דהא
אמרינן ללמוד בימי אכלו ובטי"ב מה"ט דרי' משמחן ע"ש
וכן כתיב בהמדיס מהכב ומסו רב ומחוקים מדבש וטעמא
לופיס. ולפי' י"ל שברכה בתורה ענינה גמי מנד ברכה הכנין
וע"י כערין ז"ל נדרים דפי"א ד"כ דבר זכ נשם רבינו יונה
ז"ל, [משפ"כ בשאר מנוח דקרייל מנוח לאו ליכנות ניתנו
אין ככס ענין ברכה הכנין רק ברכה המנוח]. ונראה שק
מנכס מנוסח הכרכוה של ברכה דעל המנוח מנרכין אש
קדשו במנוחו וטו כיינו דמנרכין על משכס המנוח על
שקידשו לקיים אה המנוח וז"ל מנרכין על שגרא למ אה
הספלא של המנוח כגון שופר ולולב ומנח, ובכרכה הכנין

כוח אישכא שאין מברכין על מעשה האכילה שאוכל אלא על החפץ שבראו הקב"ה כגון צורה פרי הפך המילוא לחם מן הארץ וכן כולם דעושים בברכה כך הוא שמברך להקב"ה על שברא את הדבר שנהנה ממנו ובברכת התורה שמתיר איכא שני ברכות ברכה הראשונה היא לקב"ה על דמ"ה שזכו סגנון ברכות המלוות ואלוהי ברכת אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו שהוא כנוסח ברכת הנהנין שמברך על החפץ של תורה, וכן ברכות הכנסת בן ברכה ראשונה בן אחרונה הם על התורה שנתן לנו [ולא אשר קדשנו במצוותיו ולונו על מצוה עסק התורה] וזהו כסגנון ברכת הנהנין, ומשמע מזה דאיכא ברכה"ה נמי מענין ברכת הנהנין.

ולכן שפיר הי' קביא ל"י לרבינו ישעיה דא"כ ויברכו נמי לאחריו כדון ברכת הנהנין שמברכין לאחריו והולך לחדש דמי"מ חין לנכד לאחריו נפי שאין לה גמר דאפילו בשעה שטרם בלרכיזי או בשניה אינו בגדר גומר מצותו אלא בגדר מספיק בלמע"ל ואינו דומה לברכת הנהנין לאחריו דכל שגמר אכילתו ונדפחו גסוים עכשיו זה נקרא גמר, שכרי אפי' הי' אפשר לאכלל כ"י כיום חין לנו לורך בזה, וכל שגמר אכילתו כוי היסח הדעת וגמר גמור, אבל בחי"מ יש לורך ללמוד חמיד רק האוסם מנחקו מעסק התורה וככ"ג חין זה גמר.

10

חוקי חינוך בבית ספר ובה קט"ו

ומבואר שס נש"ע ס"ד דנשים חייבות לברך, א"כ הוא הדין עובדים, ומ"מ דין זה ל"ע, כיון דאינם חייבים במצוות לימוד התורה למה חייבים לברך, אפי"ם שזרימים ללמוד הדינים ע"ש, מ"מ לא בתורת מצוה לימוד התורה חייבים, רק שידעו הדינים שלהם"י. ואפשר כמו ברכת המזון שאינו מצוה לאכול, רק התורה ציומה שאם יאכל יברך והיא מצוה עשה, הכי נמי כחנה התורה מי שלומד אפי"ם שאינו מחויב מצוה עליו לברך. אך על כל פנים הנוסח אשר קדשנו וכו' לעסוק בדברי תורה ל"ע, אך אפשר דאשר בחר בנו דהוא שנה מחייבים כמו ברכת המזון, אך אשר קדשנו במצוותיו ולונו וכו', אינם מברכים.

11

קב"ה יתקן יתקן ס'אין כ"ב

ושבו העירוני לרבי המניח פושט עקב מצוה ח"ל שזן בזה דנשים מברכות ברכת התורה וברי הס פטורים מחיוב וכזה ח"ל ואפשר כמו בכה"מ שאינו מצוה לאכול רק שהתורה ציומה שאם יאכל יברך והוא מי"ע הי"ג כחנה התורה מי שלומד אפי"ם שאינו מחויב [ללמוד] מי"ע נכד כוי עכ"ל, ולכא"ל ל"ל שהוא כעין ברכת הנהנין אך א"כ כי שס המניח בברכה אשר בחר בנו הוא ברכת השנה ולכן גם נשים מברכות וכפי הנראה דחין כוונתו במש"כ נעיל [דכך הוא מי"ע שכלומד תורה לריך לנכד] מלד ברכת הנהנין אלא מלד ברכת השנה, [כעין גיר וגי"א שכתוב]. ושו"מ בחידושי מן בנר"י ז"ל פ"א מברכות בדי"ה והנה שכתב בשם מן בנר"י ז"ל בזה דנשים מברכות בכת"ה אפי"ם שפטורין מה"ח לפי דבתי"ח חין בברכה על קיום המצוה של חי"ת רק הוא דין בפני"ע דתורה שטון ברכה וכדילפינן לה בברכה דכ"ה מקרא דכי שס הי' אקרא ואין זה שייך להמצוה דחי"ת רק דבתורה עלמה עטוב ברכה כ"ש, ונראה שגם כוונת המניח במשי"כ בחמילה שכת"ה בכה"מ הוא עדי"ם שחמ"ר בנר"י ז"ל חכ חכ עטון ברכה על המעשה ולא משי"כ ש"ש לו מצוה בפשיטתו.

12

ש"ס ס'אין ח"ל ס'אין כ"ג

א קודם שיתחיל ללמוד או לומר דברי תורה יברך ברכת התורה. ומאד * מאד צריך האדם לזהר בה, להראות שהתורה היא חשובה בעיניו ונהנה ממנה כמו שמברך על כל הנאותיו א"ן, ואם אינו מברך עליה אינו זוכה לכן תלמיד חכם, שזה עונשו מרה במדה [נד"ים פא ע"א], שמאחר שאינו מברך עליה מורה שאין קורא בה לשמה ואינו משמח עמה

ולא נהנה בה, אלא היא בעיניו כאומנות בעלמא, לפיכך אינו זוכה לשלשלת הנמשך לעוסק בה לשמה, דכתיב [ישעיה ב], [א] לא ימוש מפדך וגו' א. ואסמכוה אקרא דירמיה שאמר [ב], [א] מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אברה הארץ, וכתיב בתריה [שם יב] ויאמר ה' על עובם את תורתו וגו' ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה, ואמרו רז"ל [נדרים שם] דהכי פירושא דקרא מי האיש וגו', והכי קאמר הנביא דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת שהם כולם נכללים במלות חכם ונכון ואשר דבר פי ה' אליו, וכולם לא יכלו לפרש על מה אברה הארץ ר"ל על מה אברה הארץ את חכמיה שלא יולדו בה עור, עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר [שם] ויאמר ה' על עובם את תורתו וגו', וסי"ם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה לומר שלא היו מברכין על התורה תחלה. ונראה שפירושו הלכו מלשון טיול ושעשוע כמו והתהלכתי בתוכם [ויקרא טו, יב], כלומר שלא חשבו לימורה לטיול והנאה רק לאומנות ושלא לשמה, ולא רצו לפרשו על עובם את תורתו ממש, דא"ל"כ למה לא פירשוה החכמים שברור, שהרי הדבר גלוי וקל הוא להבין שעל עויבת התורה נאברה ונחרבה הארץ, אלא ודאי לפי שראו שהיו עוסקין בתורה וראו שאפילו הכי נאברה הארץ, לפיכך שממו עליה הכל ולא ידעו לפרשו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו שהוא יודע כל הנסתרות וידע שלא היו מברכין עליה תחלה, מפני שלא היתה חשובה בעיניהם רק עסקו בה כאומנות בעלמא ושלא לשמה:

13

ש"ס ס'אין ח"ל ס'אין כ"ד

וגי"ה שזה הטעם נכון למנהגינו שאנו מברכין בכל בקר שתי ברכות על התורה, כדי שתהא אחת נחשבת לברכה אחרונה על הלימוד שלמד אתמול שלא היה יכול לברכה קודם לכן עד שיישן בינתיים, דהוי השינה הפסק והוי שפיר אחריה, [ג] ואין לומר שהיה יכול לברכה כשהפסיק ללמוד אתמול כשהלך לישן, דהא חייב להגות בה אפילו במטתו עד שישתקע בשינה: * הג"ה ועיין לקמן סימן כ"ל"ע סעיף א': וא"כ אין לו עת אחר לברכה עד הבקר כשיעור משנחו, והברכה השנייה היא נחשבת לברכה ראשונה על מה שילמוד היום שבא. ואע"פ שלפי זה היה לנו להקדים ברכת אשר בחר בנו וכו' קודם לעסוק בדברי תורה, דלעסוק להבא משמע, ותהיה ברכת אשר בחר בנו נחשבת ללימוד של אתמול ולעסוק על מה שילמוד היום, מ"מ הואיל וגבי ספר תורה תקנוה לברכה ראשונה לקחוה ג"כ כאן לברכה ראשונה ה. ועוד דלשון והערב נא וכו' נופל יותר לומר על מה שעבר מעל מה שילמוד, שאנו מתפללין שיערב בפנינו כל מה שלמדנו אתמול, שעל כיוצא בזה שייך לומר יותר לשון ערבות כלומר שיערב בפנינו ולא תשבת ממנו נעימות טעמה אע"פ שגלמוד היום יותר וטעמים אחרים, נתפלל שלא ידחה מעם מפני טעם, כמו שהוא הענין בדברים הנהנין הגשמיים, רק ישאר בפנינו ערבות הטעם הראשון עם ערבות הטעם האחרון, נ"ל. ויכוין בברכתו על מעמד הר סיני אשר בחר בנו מכל האומות וקרבנו לפני הר סיני, והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו את תורתו הקדושה כלי חמדתו שהיה משתעשע בה בכל יום: